

פרפראות לפרשת השבוע

בס"ד פרשת אחרי – קדושים תשפ"ה
מתוך ספר דברות גרסון להגה"צ ר' גרשון שטיינברג זצ"ל

ביום-הכיפורים שחרית, קורים בתחילת פר' אחרי את עבודת יום-כיפור, ובמנחה, בסוף הפרשה בפר' עריות. אפילו ביום קדוש כזה אפשר לעבור על עבירות החמורות.

העבודה הראשונה ביוה"כ לפני ולפנים היא קטורת שמכפרת על לשון הרע "יבוא דבר שבחשאי וכפר על דבר שבחשאי", ואומר החפץ חיים שאלמלא שמכפרים ראשונה על לשון הרע לא היתה מועילה כל עבודת היום.

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר וכו' תטהרו. מתחיל בלשון כפרה ומסיים בלשון טהרה, כי עבירה שאדם עובר ח"ו חוץ מעצם החטא גם מטמא ומטמטס את הלב, וזהו שאמר שיום כיפור גם מכפר וגם מטהר.

לפני ה' תטהרו. אומרים בעלי-המוסר שלפני יוהכ"פ אנו צריכים לטהר את עצמנו, ולא להמתין עד יום-הכיפורים.

שיעור אכילה ביום-הכיפורים להתחייב כרת, הוא בככותבת (תמר), מפני שלא כתוב ביוהכ"פ "לא תאכל" אלא לשון "ענינו", ובאוכל פחות מככותבת עדיין הוא מעונה (חז"ל).

ושפך את דמו וכסהו בעפר. כאשר הרג קין את הבל, באו החיות והעופות וכיסו את דמו, לכן מצוה לכסות דם חיות ועופות (מדרש).

בעיר וולאזין גר פעם סוחר גדול ירא שמים שהיה גם נדיב לב שחילק צדקה לרוב, ופעם אחת בשעה שהיה עסוק הגיע אליו אדם לבקש תרומה עבור ישיבה, והסוחר שלח אותו מפניו באמרו שעכשיו אין לו זמן ופנאי, והמשולח הלך לו בפחי נפש, כעבור זמן מה הצטער הסוחר על הדבר הזה שבייש אותו בחנם ושפך את דמו, שלח לקרוא לו, ואמר לו שבהלכות כיסוי הדם יש דין שאם לאדם אין עפר לכסות הדם יכול לכסות עם עפרות זהב ג'כ, ולכן בגלל שביישתי אותך ושפכתי את דמך אני יכסה אותך בעפרות זהב, והסוחר תרם תרומה גדולה וחשובה מאוד של הרבה דינרי זהב.

קדושים תהיו. אומר רש"י היו גדורים מן העריות, פרשה זו נאמרה בהקדלה. אם נמצאים בהקדלה דהיינו בין אנשים יש להיזהר מאוד לשמור על הפה ועל העיניים, וזה שאומר רש"י גדורים מן העריות.

עוד פירוש על קדושים תהיו שנאמרה בהקדלה, אם רוצים להיות קדושים צריך להתנהג בהקדלה ובאחרות, שכל אחד יאהב את חברו. "איש אמו ואביו תיראו" אפי' שהוא "איש" שאינו זקוק לאביו ולאמו, מכל-מקום חייב עליו לכבדם.

איש אמו ואביו תיראו. חז"ל אומרים שנוח לו לאדם שלא נברא משנברא, אם כן לפי פשוטו מה הענין לירא מההורים ולכבדם, אבל אם שומרים את התורה עליו לא נאמר נוח שלא נברא, וזה שאמר הכתוב איש אביו ואמו תיראו ואת שבתותי תשמורו, אם שומרים את השבת שהיא שקולה כנגד כל התורה אז בודאי יש מקום לירא מההורים ולכבדם. הגה"ק ר' ישראל סלנטער זצ"ל אומר שאחז"ל נוח לאדם שלא נברא, והיה מוסיף על זה עכשיו שנברא שיחזיק את עצמו כמו הנברא הכי פחות בעולם.

פיגול חוץ-לזמנו כתוב בפר' צו, פסול חוץ-למקומו כתוב בפר' קדושים, ההבדל הוא בעונש למי שאוכל מבשר זה, שבפיגול חוץ-לזמנו חייב כרת, ובחוץ-למקומו חייב מלקות, סימן "חוץ לזמנו, מת לפני זמנו".

לעני ולגר תעזוב אותם וסמך ליה לא תגנובו, לרמוז אם אתה נותן צדקה שיהיה משלך ולא ח"ו גניבה.

ולפני עור לא תתן מכשול. המנחת חינוך כותב דאסור להשיא עצה רעה אף לגוי, אף שמותר להזיקו, כיון דהפסוק מדבר גם על בן נח, אם כן אף עצה במילי דעלמא גם כן אסור ואפילו לבן נח. ואף שמבואר בב"ב ד' ע"א דאסור להשיא עצה טובה לגוי, מכל מקום אסור להשיא עצה רעה אלא יסלק עצמו ממנו. והרבה חולקים וסוברים שרק להכשילו באיסור אסור, אבל מותר להכשילו בעצה רעה.

"לא תלך רכיל" לשון-הרע אפשר לעבור עליו ב 17 לאוין, 14 עשה, 4 ארורין.

בזאת יבוא אהרן אל הקודש. חז"ל אומרים בגמרא ע"ז ב' ע"ב אין זאת אלא תורה שנאמר וזאת התורה, וזה הכוונה בזאת יבוא אהרן אל הקודש שעם התורה אפשר לעלות במעלות הקדש.

בזאת בגימטריא 408 כמו הגימטריא של צום קול ממון והכוונה לתשובה תפלה וצדקה. וזהו שנאמר "בזאת" שעם תשובה ותפילה וצדקה מבטלין את הגזירות הרעות. גם דוד המלך אמר בתהילים אם תקום עלי מלחמה "בזאת" אני בוטח, עם תשובה ותפילה וצדקה אפשר לנצח את המלחמות. ולקח את שני השעירים והעמיד אותם לפני ה'. כתוב בחז"ל שהפר שאליהו אמר לנביאי הבעל להביא למזבח לא רצה ללכת והבטיח לו אליהו שהוא יעשה קידוש ה' כמו הפר שהוא לה', ואומרים המפרשים שגם כאן השעיר לעזאזל לא רצה ללכת, ואמר לו אהרן גם אתה תעשה קידוש ה', וזהו שכתוב ולקח את שני השעירים לקח אותם בדברים, והעמיד אותם לפני ה' שאמר לו גם אתה תהיה לפני ה'.

כתוב בירושלמי יומא פרק ששי דף ל"ג ע"ב שאחרי שמעון הצדיק היה השעיר לעזאזל בורח במדבר והיו הגולנים חומסין אותו ואוכלין אותו.

וכל אדם לא יהיה באוהל מועד. אסור ליכנס עם הכה"ג בפנים, גם כל השנה אסור ליכנס עם הכהן בשעת הקטורת. אמרו חז"ל, שאפילו למלאך אסור ליכנס עם הכה"ג, שנאמר "וכל אדם" אפי' דמות אדם, שואלים התוס' ישנים שהרי אמרו חז"ל שכאשר שמעון הצדיק (כהן-גדול) היה נכנס בהיכל היה מלווה אותו אחד הלוש לבנים ונכנס ויוצא עמו. ומתריצים, כי היה זה השכינה בעצמה, ולא מלאך.

ד' פעמים נכנס הכה"ג לקדש-הקדשים ביום-הכיפורים: (1) להקטיר קטורת, (2) הזאת דם הפר, (3) הזאת דם השעיר, (4) הוצאת כף ומחתה. על עבודת הדם של הפר והשעיר יש ר"ת: ג"ם – ר"ת ג' מקומות, בג' מקומות נתן מדם הפר והשעיר, (1) בקדש-הקדשים, (2) על הפרוכת, (3) על מזבח הקטורת. וכן ג"ם בגימטריא 43 כנגד מ"ג הזאות שהיה מדמם.

מ"ג הזאות: מדם הפר-בין הבדים 8 (אחת למעלה ושבע למטה). על הפרוכת 8. מדם השעיר-בין הבדים 8. על הפרוכת, 8. מתעורבת דם הפר והשעיר 4 על קרנות מזבח הפנימי. 7 על טהרו של מזבח.

יש מחלוקת רבי ור' אלעזר בר' שמעון, במספר הקרבנות שהקריבו ביום-הכיפורים, לרבי אלעזר ברבי שמעון הקריבו 16 קרבנות: של הכה"ג – 1 פר לחטאת, 1 איל לעולה. של העם 1 שעיר לחטאת, 1 איל לעולה. מוספים 1 פר, 1 איל, 7 כבשים לעולות, 1 שעיר לחטאת. תמידים – 2 כבשים. ולרבי הקריבו 15: כי לשיטתו, האיל הנאמר בפר' אחרי, הוא אותו האיל הנאמר במוספין שבפר' פנחס.

חז"ל אומרים, שלאחר היה מותר להיכנס כל השנה לקדש-הקדשים. צדיקים אומרים: המוציא כלים מסעודת-מצוה לאחר האכילה, הרי זו בחינת של הוצאת הכף והמחתה. ומספרים על אחד מגדולי ישראל, שהיה מכניס אורחים גדול, וכאשר גמרו האורחים לאכול היה לוקח ומוציא את הכלים שעל השולחן והכניס למטבח, ורצו למנוע זאת ממנו לפי שאין זה לפי כבודו, אך הוא המשיך בדבר באמרו שמצאנו בתורה שגם הוצאת כף ומחתה היתה אחת מן העבודות שבמקדש ביום הכיפורים, ולא רק זאת אלא הכהן גדול גם היה טובל וקידש ידיו ורגליו לפני הוצאת הכף ומחתה וגם לאחריה.

10 פעמים הזכיר הכהן-גדול את השם-המפורש ביום-כיפור: 3 בוידי הפר עליו ועל ביתו אנא השם, אנא בשם, לפני ה' תטהרו. 3 בוידי הפר עליו ועל אחיו הכהנים. 3 בוידי השעיר לעזאזל עליו ועל כל ישראל. 1 בגורל באמרו "לה' חטאת". וכנגד זה תקנו לומר בתפלת יום-כיפור 10 פעמים וידוי.

חמש טבילות ועשרה קידושים, טובל כה"ג ומקדש בו ביום. בכל פעם שמחליף מבגדי זהב לבגדי לבן ולהיפך – 5 פעמים, מקדש לפני ואחרי, וטובל אחרי.

חז"ל אומרים, שלשון-הרע גורם לעניות. רמז "פרנסה" אותיות "פה-רסן", המרסן פיו מלשון-הרע תהיה לו פרנסה בריחה.

חז"ל אומרים: דורו של אחאב היו עובדים עבודה-זרה, ויורדין למלחמה ומנצחין, כי לא היו ביניהם דילטורים (מלשינים). ודורו של שאול יורדין במלחמה ואינם מצליחין, אפי' שלא היתה שם עבודה-זרה, כי היו ביניהם רשעים דילטורים.

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא. אם אתה מוכיח לחברך אל תגיד לו שהוא רשע, רק תרומם אותו ותאמר לו שהוא עמיתך שהוא חברך, ולא תשא עליו חטא אל תשימהו לחטא כדי שיתקבלו דבריו.

לא תקום ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך. חז"ל אמרו כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם, והכוונה שלכבוד התורה צריך לנקום. וצריך להבין למה דוקא כנחש, וביארו דהכוונה היא למה דאמרו חז"ל שנקבצו כל החיות אצל הנחש ואמרו לו ארי דורס ואוכל כו' ואתה כלום הנאה יש לך אמר להם לכו ושאלו את בעלי הלשון, רואים כי המידה לטרוף בלא הנאה הוא רק לנחש אבל לא לשאר בעלי חיים כי ארי דורס ואוכל להנאתו וכן כל החיות, וזה המכוון כאן שת"ח כשצריך לנקום לכבוד התורה צריך לעשות זאת בלא הנאה כלל ורק לשם כבוד התורה, וזהו שאמרו כנחש שאין לו הנאה בדבר.

ואהבת לרעך כמוך, אני ה'. מספרים על שני חברים שהיו אהובים ונאמנים זה לזה. פעם אחת העלילו על אחד מהם עלילת שווא, ובית המשפט הוציא עליהם גזר דין מוות, והחבר הנאמן ניסה בכל כוחו לעשות כל מה שבידו למען הציל אותו מחרפת מוות, אך ללא הועיל, והנה בעת הגיע היום המר וכבר הובל למקום הגרדום, ורואה איך שמובילים אותו כבול עם חבלים סביב לצווארו רח"ל, והוא מרוב כאב וצער, לא היה מסוגל לראות איך שחבירו וידידו מובל כך למוות, ולא יכל לעצור בעד עצמו, ורץ נבהל למקום הגרדום בצועק גיאות: אל תהרגו אדם חף מפשע שלא עשה כלום, והרי אני הוא שעשיתי את העוול ולא הוא, ועשה כך מרוב אהבתו שלא יראה במות חבירו, וביקש שיעשו את משפט המוות לו ולא לחבירו הכשר, ואלו האנשים שרצו לעשות את תפקידם בהוצאת גזר הדין, נבהלו ונשתוממו, היתכן דבר כזה שיוכו את החייב ויחייבו את הפטור, וגם הנידון למוות בעצמו, לקח עוז בנפשו והרים קולו וטען ששקר ענה חבירו, בכוונה כדי להציל אותי מידכם ומוכן למות במקומי, וגם הוא מגדל האהבה שאהב אותו, לא הסכים שחבירו יקריב נפשו בשבילו, ובעודם מתווכחים כך ביניהם עם מי הוא האמת, ומהומה גדולה נעשתה סביבם, עד שהגיע הדבר לאוזני המלך, והתפעל מאוד מאהבה גדולה כזו שיכולה לשרוד בין שני ידידים, ומיד ביטל גזר דינו, וביקש מהם אנא שתפו אותי גם בחבורתכם הזאת, כמו"כ הקב"ה כשרואה ששורה אהבה וריעות בין אדם לחבירו, כביכול ג"כ רוצה להשתתף עמם, וזה מה שכתוב ואהבת לרעך כמוך אני ה', אם תאהבו זה את זה, אומר הקב"ה "אני ה'" שותף אני באהבתכם (מענינה של תורה).

ואהבת לרעך כמוך אני ה'. הקב"ה אומר שאיך שאתה מתנהג עם חברך כך אני יתנהג אתך (אוצר החיים).

ואהבת לרעך כמוך אני ה'. אומר השפת אמת שמצוה זו קשה מאוד ולכן מסיים הפסוק אני ה', שאם תרצה לקיימה באמת אני יסייע בידך.

ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה. לדאוג לחברו שיעלה בתורה זה נקרא אהבת רעך כראוי.

בערוך השלחן אור"ח סי' רטו ס"א כתב, שמי ששומע שעושה מי שבידך לאחד, נכון לענות אמן ומקיים בזה מצות ואהבת לרעך כמוך.

כתוב בגמרא שנכרי אחד בא להלל הזקן ואמר לו רבי גיירני על מנת שתלמדני כל התורה על רגל אחת, אמר לו זה כלל נקוט בידך מאי דעלך שני לחברך לא תעביד ואידך זיל גמור, פירוש מה שאתה שונא שיעשו לך אל תעשה לחברך, ושאר מצוות התורה תלמד מהכלל הזה. והנה המצוות השכליות כמו גניבה גזילה עושק השבת אבידה רציחה וכדומה מובן שהם נכללים בכלל הזה, אבל מצוות כמו אכילת חזיר שעטנז כלאים וכדומה אינו מובן איך הם נכללים בזה. וכתב המטה יוסף ששמע מפי החת"ס זצוק"ל לבאר, ע"פ משל לילד יתום מאב ואם שאין לו כלום, ופגע בו איש עשיר ולקח אותו לביתו גדלו ולמדו ונתן לו כל מחסורו, ויגדל הילד ונודע

לו שזה האיש אינו אביו האמיתי והטיב עמו כמו עם בניו האמיתיים, והכיר שהוא צריך להודות לעשיר לאין שיעור, והיה היום וילך העשיר עם היתום עמו ללמדו דרכי המסחר ובא לעיר גדולה ונכנס לבית מסחר גדול מאוד מלא סחורות יקרות, ואמר להיתום בחר לך פה סחורה למלבושך וגם אם היא תהיה היותר יקרה במסחר הזה הנני מוכן לשלם בעבורך, ויבחר לו היתום סחורה יקרה מאוד, וירא העשיר והנה הוא בגד אדמדם, ויאמר צר לי מאוד שבחרת בצבע אדמדם שאני שונאה קח לך משאר צבעים איזה שתמצא ובאיזה מחיר יקר שייטב בעיניך רק צבע אדמדם לא תקח לך, הרי בודאי שהיתום מחויב לבטל רצונו ולקיים בחפץ רב את רצון העשיר המיטיב לו טובות רבות וגדולות, ואם אינו עושה כן ומורד נגד רצונו ולוקח הבגד האדמדם הרי הוא נבל וכפוי טובה, ובודאי שבצדק יחרה אפו של העשיר על נבלות הבן היתום הזה, והנמשל הוא עם ישראל לאבינו שבשמים, הוא ברחמיו הרשה לנו לאכול בהמות חיות ועופות אבל חזיר אסור לנו, הרשה לנו ללבוש בגדים מכל אשר נחפוץ רק שלא יהיה שעטנז בתוכו, הרשה לנו לזרוע כל תבואות שבועולס וליטע כרמים כאשר ייטב בעינינו רק לא בכלאים, הרי בודאי שאנחנו מחויבים לקיים בנפש חפצה את רצון אבינו אב הרחמן ואם לא נקיימו עם נבל אנחנו בנים משחיתים אנחנו, אבל אם נשים אל לבנו מאי דעלך שני לחברך לא תעביד, צא וחשוב אם אתה היית עושה כל כך טובות לחברך כמו שהקב"ה עושה לך והוא היה עושה נגד רצונך האם לא יחרה אפך בו האם לא היית מענישו כראוי, כן תחשוב איך אתה חייב לעשות רצון בוראך הנותן לך חיים ובריאות ושכל ובינה ובתים ושדות וכרמים ואינו מבקש ממך מאומה כי אם ליראה אותו ולעבדו ולעשות רצונו, פשוט שאתה מחויב בתשוקה עזה להשלים רצונו ומובן היטב מה שכל התורה כולה נכללת במצות ואהבת לרעך כמוך.

מספרים על איזה איש ידוע בירושלים שבא בצעירותו מהעיר פרשבורג והתארח אצל הגה"ק רבי עקיבא יוסף שלינגר זצ"ל בעל לב העברי כשהיה אז סגי נהור רח"ל, והיה מניין בביתו ובאמצע התפילה הסתובב הרב הנ"ל בין המתפללים והתעכב ליד הבחור הנ"ל והריח את בגדיו ואמר שיש לו לבדוק את בגדיו ומצאו שהיה בו שעטנז רח"ל, וכשנשאל מהיכן ידע, אמר שהרגיש שהתפלה אינה עולה למעלה כי שעטנז מעכב את התפלה כמו שחז"ל אומרים שעטנז הם אותיות שטן עז.

בפר' קדושים יש אופן שהאיש והאשה אינם מקבלים אותו עונש, וזה בשפחה חרופה שהאיש צריך להביא קרבן אשם והיא מקבלת רק מלקות שנאמר בקורת תהיה.

כשכתוב "עונו ישא" חייב כרת, "דמיהם בס" או "דמיו בו" חייב סקילה. יש 4 עבירות שמביאים עליהם קרבן אפילו במזיד, (1 שפחה חרופה, 2 נזיר שנשטא, 3 שבועת העדות, 4 שבועת הפקדון (מס' כריתות).

ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם. כשאדם חוטא נחרט על פניו רושם מהחטא, מספרים על הצדיקים שכשהיו מסתכלים על האדם היו אומרים מה שעשה בסתר, זה שאמר הכתוב ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם.

מפני שיבה תקום. לפני שתהיה זקן תעורר את עצמך להיות טוב (זוהר). כתוב במדרש: המהדר את הזקן בא ליראת-שמים, וזהו סמיכות הכתובים "והדרת פני זקן, ויראת מאלקיך" (מענינה של תורה).

סיכומי עונשים: כריתות יש 36. סקילה 18. שריפה 10. חנק 8. דרג 2. משקלות לא נכונים, אסור להחזיקם בביתו אפי' שאין משתמש בהם (רש"י).

מספרים על שוחט אחד שרצה לפרוש מעבודתו מגדל האחריות ורצה לפתוח חנות, אמר לו ר' ישראל סלנטער זצ"ל לפתוח חנות ולמכור יש בזה הרבה דברים יותר חמורים משוחט.

פרשת אחרי 80 פסוקים. 2 ענשה. 26 לא תעשה. פרשת קדושים 64 פסוקים. 13 ענשה. 38 לא תעשה. הפטרה: "הלא כבני כשיים" (עמוס ט).

פרקי אבות, פרק ג'

הדלקת הנרות: 6:46

שקיעה: 7:27 מוצאי שבת: 8:05 ד"ת: 8:39 סוף זמן ק"ש מג"א: 8:18

אליכטיגין פריילאכין שבת קודש

לע"נ הגה"צ ר' גרשון אביגדור ב"ר חיים זצ"ל נלב"ע י"ג תשרי תשע"ב